

نگاهی به «داستان کوتاه» در خوزستان

نگارش:
مسعود شیرالی

طبع و نشر: گامی

۱۳۹۳

سرشناسه	: شیرالی، مسعود، ۱۳۴۱ -
عنوان و نام پدیدآور	: نگاهی به «داستان کوتاه» در خوزستان / نگارش مسعود شیرالی.
مشخصات نشر	: تهران: طرح و نشر هامون، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۱۲۰ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۵۰۱۵-۲۴-۹
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۱۱۸] - ۱۲۰.
موضوع	: داستان‌های کوتاه فارسی -- ایران -- خوزستان -- تاریخ و نقد
موضوع	: داستان‌نویسان ایرانی -- خوزستان -- قرن ۱۴ -- نقد و تفسیر
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۳ ن ۹ ص ۸۶۵/۱ PIR
رده‌بندی دیوئی	: ۸۶۳/۰۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۵۴۷۶۱۵

طرح و نشر هامون

تهران، خیابان انقلاب، روبروی دانشگاه تهران، مجتمع فرهنگی فروزنده
طبقه دوم، واحد ۵۰۴ تلفن: ۶۶۴۹۸۵۱۸ فکس: ۶۶۴۹۳۹۱۱

نگاهی به «داستان کوتاه» در خوزستان

نگارش: مسعود شیرالی

ناشر: طرح و نشر هامون

چاپ اول: ۱۳۹۳

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ مهارت، صحافی اعلایی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۰۱۵-۲۴-۹

قیمت: ۷۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۹.....	پیش‌گفتار.....
۱۱.....	مقدمه.....
۱۳.....	فصل اول: مروری کوتاه بر گذشته‌ی نثر فارسی.....
۱۹.....	فصل دوم: داستان کوتاه چیست؟.....
۲۳.....	فصل سوم: داستان کوتاه در ایران.....
۲۹.....	فصل چهارم: داستان کوتاه در خوزستان.....
۳۵.....	فصل پنجم: پیشگامان 'مکتب داستان‌نویسی خوزستان'.....
۳۵.....	۱-۵ احمد محمود.....
۴۱.....	۲-۵ محمد ایوبی.....
۵۹.....	قصل ششم: نویسندگان خوزستانی در مهاجرت.....
۶۰.....	۱-۶ عدنان غُریفی.....
۶۶.....	۲-۶ نسیم خاکسار.....
۷۵.....	فصل هفتم: داستان‌نویسان زن خوزستان.....
۸۵.....	فصل هشتم: داستان‌نویسان خوزستان در دهه‌ی گذشته.....
۸۵.....	۱-۸ غلامرضا رضایی.....
۹۲.....	۲-۸ مصطفی مستور.....
۱۰۶.....	۳-۸ مهدی ربی.....
۱۱۵.....	فصل نهم: نتیجه‌گیری و پیشنهادات.....
۱۱۹.....	برگزیده‌ی منابع و مأخذ.....

پیش‌گفتار

داستان کوتاه در خوزستان بخش مهمی از ادبیات اقلیمی کشور ماست که تا کنون مورد تحقیق و پژوهش مستقلی قرار نگرفته است. این پژوهش تلاشی برای شناساندن هرچه بیشتر این بخش از "مکتب داستان‌نویسی خوزستان" است و شامل هشت فصل می‌باشد. در فصل اول به تعریف داستان کوتاه و تاریخ پیدایش این نوع ادبی در ادبیات جهان پرداخته می‌شود. در فصل دوم پیدایش و تحول داستان کوتاه در ایران بررسی می‌شود و در فصل سوم ضمن نگاهی به موقعیت اجتماعی و اقتصادی خوزستان بعد از پیدایش و شکل‌گیری "صنعت نفت" به چگونگی شکل‌گیری زمینه‌های پیدایش ادبیات اقلیمی خوزستان به عنوان مهم‌ترین بخش ادبیات اقلیمی کشور پرداخته می‌شود. در فصل چهارم ضمن معرفی احمد محمود و محمد ایوبی به عنوان دو تن از پیشگامان و شکل‌دهندگان "مکتب داستان‌نویسی خوزستان" به بررسی بخشی از آثار این دو به‌خصوص در زمینه‌ی داستان کوتاه می‌پردازیم. فصل پنجم به عدنان غریفی و نسیم خاکسار دو تن از نویسندگان خارج از کشور این اقلیم اختصاص دارد و نقش برجسته‌ی این دو در شکل‌گیری "ادبیات در مهاجرت". فصل ششم به معرفی و بررسی آثار زویا پیرزاد پرداخته می‌شود و فصل هفتم اختصاص به معرفی و بررسی سه تن از داستان‌نویسان دهه‌ی اخیر غلامرضا رضایی، مصطفی مستور و مهدی رتی دارد. و در فصل پایانی نتیجه‌گیری می‌شود که ادبیات اقلیمی کشور ما با وجود داستان‌های اقلیمی خوزستان هویت پیدا می‌کند و "مکتب داستان‌نویسی خوزستان" همچنان نیروی بالندگی و پیشرفت را درون خود دارد.

مقدمه

داستان کوتاه به عنوان یکی از انواع ادبی و ابزاری قوی برای شناختی ژرف از مسائل بشری و جامعه و پیوندی زیبا و لذت بخش از "نثر و شعر" در سر فصل‌های کتب دانشگاهی از جایگاهی شایسته برخوردار نیست و با توجه به اینکه "شعر" به دلیل محدودیت‌های ساختاری خود قادر به بیان همه پرسش‌های بشر درباره‌ی معنای زندگی نیست، پرداختن به داستان در شکل منثور خود و داستان کوتاه و توانایی‌هایی این نوع ادبی در بیان پرسش‌های بشر درباره‌ی معنای زندگی و روابط انسانی، لازم و ضروری به نظر می‌رسد علاوه بر این در ترجمه، شعر زیبایی خود را از دست می‌دهد و بسیاری از مفاهیم آن قابل انتقال نیست اما نثر در فرآیند ترجمه معنا و مفهوم عمیق‌ترین لایه‌های خود را می‌تواند حفظ کند.

با ورود دانشگاه و دانشگاهیان به این عرصه‌ی مهم و پیوند هر چه بیشتر میراث فرهنگی ادبیات کهن ما با این نوع ادبی تازه، امید به غنا و علمی شدن هرچه بیشتر آن قوت خواهد گرفت. ادبیات کهن می‌تواند از بیراهه رفتن و بی مایه شدن ادبیات معاصر جلوگیری کند، اگر جمع دانشگاهیان وارد عرصه‌ی ادبیات معاصر شوند می‌توانند در تشخیص سره از ناسره و کشف ارزش‌های آثار ارائه شده کمک بسزایی کنند.

استادان با پشتوانه‌ی قوی علمی که ریشه در ادبیات کهن ما دارد می‌توانند راهگشای بسیاری از مشکلات امروز ادبیات معاصر باشند و راه آینده راه روشن‌تر ترسیم کنند. علاوه بر این توان علمی دانشگاهیان در ویراستاری ادبیات داستانی ما می‌تواند کمکی شایان در پالایش این آثار و تأثیر گذاری بیشتر آنها باشد، هم اکنون در تألیفات نویسندگان طراز اول ما نیز کاستی‌های نگارشی به چشم می‌خورد و این شایسته‌ی ادبیاتی که می‌خواهد

جهانی شود، نیست. در قرون چهار تا هشت هجری ما بر قله‌های ادبیات جهان جای داشتیم. و اکنون نیز با آن پشتوانه‌ی عظیم تاریخی و تجربه‌ی نزدیک به یک قرن داستان‌سرایی به شیوه‌ی نو و استفاده از تجربیات و دستاوردهای ادبیات جهانی می‌توانیم در بالاترین سطوح ادبیات داستانی جهان جای داشته باشیم. ادبیات داستانی ما می‌تواند از پر بارترین شاخه‌های این گونه‌ی ادبی در سطح جهان باشد. در حال حاضر "داستان کوتاه به آدم‌های درمانده می‌پردازد" و اکثریت قریب به اتفاق شخصیت‌های داستان‌های کوتاه - ایرانی و غیر ایرانی - ضد قهرمان هستند. آیا در پیوند ادبیات کهن ما با این نوع ادبی چنین نگرشی تغییر نخواهد کرد؟ آیا شخصیت‌های "غیر درمانده" هم به عرصه‌ی داستان کوتاه راه پیدا خواهند کرد؟ روح ادبیات کهن می‌تواند مثبت‌اندیشی را در داستان کوتاه پرورش دهد.

با انتشار کتاب "یکی بود و یکی نبود" محمد علی جمالزاده در سال ۱۳۰۰ خورشیدی داستان کوتاه در تعریف امروزی خود وارد عرصه‌ی ادبیات داستانی ما گردید. و طی سال‌های دهه‌ی چهل "در مسیر تکامل خود، گسترش اقلیمی می‌یابد". یکی از شاخه‌های پر بار این "اقلیم گرایی" مکتب داستان‌نویسی خوزستان است که آثار مهمی در عرصه‌ی "داستان کوتاه" و "رمان" تقدیم جامعه می‌کند، و نام نویسندگان خوزستانی - احمد محمود، ناصر تقوایی، محمد ایوبی، عدنان غریفی و نسیم خاکسار در سطح اول ادبیات داستانی ایران جای می‌گیرند.

داستان کوتاه در خوزستان به عنوان بخش مهمی از میراث فرهنگی داستان‌سرایی ما ایرانیان تا کنون مورد تحقیق و بررسی جداگانه و مستقلی قرار نگرفته است. و این در حالی است که این عرصه گنجایش مطالعه و بررسی از دیدگاه‌های مختلف را دارد. این پژوهش تلاشی است برای بررسی سیر تحول "داستان کوتاه" در خوزستان با معرفی بیشتر یکی از نامداران این عرصه - محمد ایوبی و نقدی بر آثار او.